

اسرار التوحید

فی مقامات ایشخ ابی سعید

(بخش اول)

تالیف
محمد بن نور بن ابی سعید بن ابی طاہر بن

ابی سعید مہینی

مقدمہ، تصحیح و تعلیقات

دکتر محمد رضا شیعی کدکنی

پیشگفتار

نام ابوسعید ابوالخیر (۳۵۷-۴۴۰ ه.ق.) عارفی که هر کجا یاد او رود، همه دلها را وقت خوش شود، با تصوف و عرفان ایرانی چنان آمیخته که نام حافظ و خیام با شعر فارسی و نام فردوسی با ایران. اگر در جستجوی عناصر سازنده هویت و معنویت ایران باشیم، در ترکیب پیچیده اندیشه‌ها و چهره‌هایی که سازنده این معنویت اند، در کنار خیام و فردوسی و نظامی و حلاج و بایزید و رستم و سیاوش و بوریحان و بوعلی و سهروردی و هزاران هزار عنصر هنری و فرهنگی دیگر - از گاتاها تا مسجد شیخ لطف‌الله - بوسعید، چه در افسانه و چه در حقیقت تاریخی اش، یکی از مایه‌های اصلی این مفهوم و معنویت است؛ یکی از بزرگترین آموزگاران نیکی و پاکی و آزاد اندیشی و بی‌تعصبی و انسان دوستی و آزادی و هوشیاری و سرمستی و روشن بینی و طنز و طهارت روحی. و این کتاب «اسرارالتوحید» زندگینامه اوست، نه تنها زندگینامه او که یکی از عالیترین نمونه‌های خلاقیت هنری و ادبی در زبان فارسی و یکی از اسناد درجه اول تاریخ اجتماعی ایران و تاریخ تصوف و عرفان ایرانی.

در مقدمه مفصلی که نوشته‌ام و هم در تعلیقات گسترده کتاب، آنچه در باب بوسعید و تصوف ایرانی و شعر فارسی باید گفته شود گفته‌ام. و آنچه در باب دقایق این کتاب، از دیدگاه‌های مختلف، گفتش ضرورت داشته است، در آن مقدمه و نیز در تعلیقات کتاب آمده است. در این یادداشت کوتاه، برای آن دسته از خوانندگان - که در نظری شتابزده خواهان آنند که بدانند من چه کرده‌ام - این نکات را به اختصار یادآور می‌شوم، نکاتی که تفصیل آن در مقدمه مصحح بازگوشده است:

۱- این چاپ اسرارالتوحید، بلحاظ اصول تحقیق و نسخه‌هایی که در تصحیح آن مورد استفاده بوده است و نیز روش علمی تهیه متن با هیچ کدام از چاپهای قبلی قابل مقایسه نیست. بی‌هیچ گمان این چاپ، بلحاظ صحت ضبط کلمات و درستی عبارات و سلامت ترکیب جمله‌ها از اصالتی برخوردار است که چاپهای قبل یکسره از آن محروم بوده‌اند.